http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

LANKININKAS, Vytautas
Lithuania Documentation Project
Lithuanian
RG-50.473*0128

Šiame interviu Vytautas Lankininkas, gimęs 1930 m. Nemunaičio kaime ir karo metu mokęsis Nemunaičio miestelyje, kur jo tėvas ėjo seniūno pareigas, pasakoja apie Nemunačio žydų likimą. Iš pradžių jis kalba apie prieškarinį žydų gyvenimą, jų turėtas parduotuves, tuomet ima pasakoti, kaip jie pradėti persekioti atėjus vokiečiams: kaip pasirodė antisemitiniai plakatai, užkabintos Dovydo žvaigždės. Pasakoja istoriją, kaip iš Alovės miestelio atvykęs policijos viršininkas bandė jo tėvą priversti bendradarbiauti suiminėjant žydus, bet jam nepavyko. Prisimena regėjęs, kaip iš pradžių žydų vyrai, o po poros savaičių ir moterys su vaikais, buvo varomi pėsčiomis į Alytų sušaudyti, išvardina juos variusius vietinius, bet pabrėžia, kad jie šaudant nedalyvavo. Aptaria pokarinį kolaborantų likimą ir teigia, kad visi buvo nuteisti dešimčiai metų kalėjimo. Pamini kelius išsigelbėti bandžiusius žydus, kurie iš pradžių slėpėsi pas kunigą Nemunaityje, o paskui buvo susekti Lankų kaime ir sušaudyti. Teigia, kad vienintelis išgyvenęs Nemunaičio žydas buvo sovietų ištremtas į Rusiją dar 1941 m.

Box 1, Tape 1

[01:] 00:30:24 – [01:] 04:51:20
00:29 – 05:00

Prisistato esąs Vytautas Lankininkas, gimęs 1930 m. Nemunaičio kaime; teigia, kad dar prieš karą ėjo į mokyklą Nemunaičio miestelyje. Prisimena, kad daug namų Nemunaityje sudegė 1944 m., traukiantis vokiečiams. Teigia, kad prieš karą Nemunaityje gyveno 128 žydų šeimos – pripažįsta tikslų skaičių sužinojęs vėliau, nors ir tuo metu daug žinojęs, nes jo tėvas buvo Nemunaičio seniūnas. Teigia, kad pažinojo beveik visus žydų kilmės vyrus; kad eidavo su žydų vaikais į mokyklą; kad jo klasėje mokėsi trys žydaitės. Prisimena, kad vos prasidėjus karui žydams buvo užkabintos Dovydo žvaigždės; kad buvo iškabinti plakatai, kuriuose žydai buvo kaltinami dėl visko. Pateikia pavyzdį:

„Kas minkščiausiai miega? Žydas.
Kas geriausiai valgo? Žydas.
Kas gražiausiai apsirengęs? Žydas.
Kas daugiausia aukso turi? Žydas.“

Teigia, kad rupjūčio mėnesį iš Alovės miestelio atvažiavo policijos viršininkas **Kleiza**, ir, padedamas vietinių policininkų ir „savisaugininkų“, daugiausia buvusių Šaulių, suėmė vyrus bei pėsčiomis išvarė į Alytuje, o ten, Vidzgiryje (Alytaus miesto dalis), juos sušaudė; kad po maždaug dviejų savaičių buvo suimtos moterys ir taip pat išvarytos į Alytų. Teigia, kad matė varant ir vyrus, ir moteris; paaiškina, kad senesnius žmones ir vaikus vežė vežimais.

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

[01:] 04:51:22 – [01:] 09:47:14
05:01 – 10:08

Sako, kad moterys, kurios prie kelio stebėjo varomus žydus, verkė, nors buvo sakoma, kad juos varo darbams; kad kai kurios dar nešė maisto jiems į Alytų; pamini, kad žydai suimti buvo naktį ir visus suvarė visus pas vieną žydą į sklepą, o praaušus surikiavo ir išvarė, prieš tai leidę pasiimti daiktus. Paaiškina, kad policininkai buvo apsirengę policijos uniformomis, o "savisaugininkai" – Šaulių uniformomis; pabrėžia, kad suimdinėjant žydus miestelyje nebuvo nė vieno vokiečio; teigia, visi turėjo ginklus. Pabrėžia, kad Nemunačio žmonės nešaudė – tik varė. Prisimena, kad keturi žydai pabėgo: du **Ruchavičiaus** sūnūs – paaiškina, kad jų tėvas turėjo pistoletą ir ėmė atsišaudinėti, bet pats buvo nušautas; dar vienas pabėgęs buvo numestas nuo Nemuno skardžio; dar du slapstėsi Nemunaityje; dar trys žydais buvo pabėgę iš Alytaus, kuriuos maždaug už metų Lankų kaime suėmė ir sušaudė. Paklaustas, kiek buvo variusių, teigia, kad buvo gal 12-14 žmonių; pripažįsta, kad kelis jų pažinojo: policijos viršininką iš Alovės pavarde **Kleiza**; policininką **Žičkų** iš Nemunaičio, kuris vėliau buvo nuteistas dešimčiai metų kalėjimo; policininką **Muliuolį**; girininką **Baleiką**, kuris dingo vokiečiams traukiantis – visi kiti buvo nuteisti. Pakartoja, kad iš jų tikrai nė vienas nešaudė.

[01:] 09:47:15 – [01:] 14:13:15
10:09 – 14:45

Paaiškina, kad moteris surinkinėjo tie patys žmonės, kaip ir vyrus; kad senius ir vaikus vežė aplinkiniai žmonės, bet jiems nurodymus davė policininkai. Pasakoja, kas buvo pavaizduota ant jau minėto plakato: Dovydo žvaigžė ir žydo portretas juodame fone; paaiškina, kad plakatai buvo spausdinti ir buvo atgabenti iš Alytaus. Paaiškina, kad jo tėvas seniūnu dirbo tiek prieškario laikais, tiek ir per, tiek ir po karo; kad pagrindinė tėvo užduotis vokiečių okupacijos metais buvo prižiūrėti, kad žmonės atiduotų prievoles. Teigia, kad didžioji dalis žydų daiktų buvo išvežti į Alovės valsčių, kur, atrinkę vertingesnius daiktus, išvežė toliau į Alytų, o menkensius – baldus, drabužius ir t.t. – pardavinėjo gyventojams; paaiškina, kad tai girdėjo iš tėvo, kuris pats matė, kaip daiktai buvo pardavinėjami. Teigia, kad daugelis žydų namų stovėjo tušti ir 1944 m. sudegė – liko vos keletas. Sako, kad mokykloje vaikams buvo liepta eiti į sinagogą rinkti bronzinių daiktų ir juos pristatyti į mokyklą. Paaiškina, kad ta sinagoga sudegė per karą.

[01:] 14:13:16 – [01:] 19:50:25
14:46 – 20:36

Teigia, kad prieš karą buvo 17 žydiškų parduotuvių; pasakoja, kad jos daugiausia buvo nespecializuotos. Sako, kad žydus varant, žmonės žinojo, kad juos varė sušaudyti; aiškina, kodėl žmonės buvo sukrėsti; teigia, kad patys žydai netikėjo, kad juos žudys. Pasakoja, kaip kartą Alytuje matė varomus žydus nuo Alytaus kalėjimo iki žydų kapinių; pamena, kad varė vokiečiai, su šunimis; kad jo su broliu artyn neprileido, tai matė tik iš tolo. Paklaustas, kaip žinojo, kad vedami buvo žydai, atsako, kad pirmiausia iš išvaizdos. Sako, kad žydai vilkėjo tik apatinius drabužius; kad buvo vedami keliomis grupėmis – ne mažiau kaip po 50. Paaiškina, kurioje vietoje susidūrė su vedama kolona; pamena, kad jam praėjus pro šalį, paskui girdėjo šaudant; kad

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

girdėjo vyrų riksmus. Sako, kad laidojami buvo didžiulėse duobėse po kelis šimtus; pamini, kad po sušaudymo buvo nuėjęs į žudynių vietą, kuomet jau buvo supilti dideli smėlio kapai. Užsimena, kad sušaudymo vietoje šiuo metu stovi memorialas ir kad prie to memorialo teko jam sakyti kalbą.

[01:] 19:51:00 – [01:] 26:56:16
20:37 – 28:01

Paklaustas, iš ko žinojo, kad žydus varė vokiečiai, atsako, kad pažino juos iš žalių uniformų; patikslina, kad varė ir Šauliai su uniformomis. Prisimena, kaip policijos viršininkas iš Alovės **Kleiza** išsikvietė jo tėvą į policijos nuovadą ir rodė jam sarašus žydų bei papasakojo, kad tą naktį eis visus suiminėti; kaip jo tėvas užprostestavo; kaip policininkas **Žičkus** tuomet užrakino jo tėvą svirne – kad niekam nepraneštų apie planus – ir nepaleido iki ryto, kol visi žydai nebuvo suimti [išsijungia šviesa, vėl įjungiama]. Paklaustas, ar pats nori ką nors pridėti, ima reikšti nuostabą, kaip žmonės, kartu su žydais augę ir gyvenę, galėjo kelti prieš juos ginklą ir žudyti; teigia, kad visi variusieji buvo vėliau nuteisti dešimčiai metų kalėjimo. Sako, kad kunigas bažnyčioje apie žudynes neminėjo, bet kurį laikė bažnyčioje ant aukšto slėpė penkis žydus – brolius **Rukavičius** ir tris iš Alytaus – paaiškina, kad jie paskui išėjo ir buvo susekti ir sušaudyti Lankų kaime; kad vienas iš jų išėjo į Merkinės pusę ir dingo. Paklaustas, ar buvo mišrių šeimų, sako, kad buvo vienas atvejis Nemunaičio kaime, bet žydaitė prieš ištekėdama apsikrikštijo; užsimena, kad ji liko gyva. Teigia, kad iš Nemunaičo žydų išliko vienas – **Leibas Smilga**, kadangi buvo turtingas ir 1941 m. jį suėmė ir išvežė rusai; kad įstojo į 16-tą diviziją ir karą baigė turėdamas majoro laispnį.

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.